

HERREDSHUSET
Gjerdåsveien 2, 8010 Bodø

KULTURMINNEFAGLIG ANALYSE
29.11.2017

BOARCH

Siv.ark. mnal Gisle Jakhelln

Forsiden: Herredshuset sett fra sydvest. Foto Gisle Jakhelln 2017.

BOARCH arkitekter a.s.
 Sjøgt. 21, postboks 324, 8001 Bodø
 Telefon 75 50 61 70
 e-post: post@boarch.no

HERREDSHUSET Gjerdåsveien 2, 8010 Bodø

KULTURMINNEFAGLIG ANALYSE

29.11.2017

INNHOLDSFORTEGNELSE

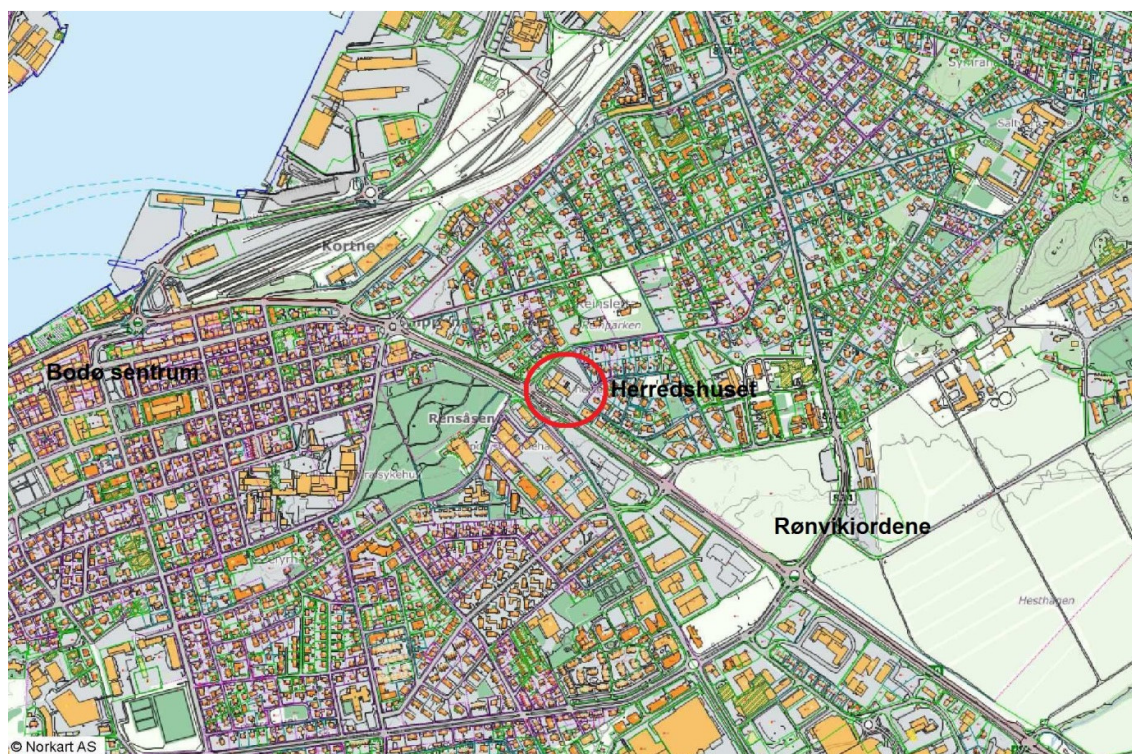
1	SAMMENDRAG	5
1.1	Opplysninger om bygningen	5
1.2	Anbefaling	6
2	HENSIKT	6
3	DEFINISJONER	6
4	REFERANSER	6
5	ANSVAR	6
6	TILSTAND 2017	7
6.1	Generelt	7
6.1.1	Antikvariske forhold	7
6.1.2	Kortfattet bygningshistorie	7
6.2	Arkitektfaglige forhold	11
6.2.1	Arkitekt	11
6.2.2	Beliggenhet – adkomst	11
6.2.3	Reguleringsmessige forhold	14
6.2.4	Hovedmål, arealer	15
6.3	Bygningstekniske forhold	21
6.3.1	Fundamenter og bæresystem	21
6.3.2	Yttervegger	21
6.3.3	Innervegger	24
6.3.4	Dekker	24
6.3.5	Yttertak	26
6.3.6	Innredning	26
6.3.7	Vvs- og elektroteknikk	26
6.3.8	Utendørsarbeider	26
6.4	Bygningens egnethet/funksjonalitet	26
7	KUNSTNERISK UTSMYKNING	27
7.1	Byggets eksteriør	27
7.2	Byggets interiør, industridesign	32
7.3	Billedkunst	34
8	HERREDSHUSET I BYSAMMENHENG	36
9	ANALYSE VED VERN	37
9.1	Verneverdier etter Riksantikvarens liste ved slik vurdering	37
9.1.1	Dokumentasjonsverdier/kunnskaps- og kildeverdi	37
9.1.2	Opplevelsesverdier	39
9.2	Elementer/komponenter som kan gi grunnlag for et vern	40

10	SAMMENFATNING/ANBEFALING	42
11	REFERANSER	43

1 SAMMENDRAG

1.1 Opplysninger om bygningen

Bygningens navn	Bodin Herredshus
Adresse	Gjerdåsveien 2, 8010 Bodø
Eiendom	Gnr. 38 bnr. 119
GAB-nummer	186974662
Kommune	Bodø
Eier	Bodø kommune
Forvalter/bruker	Teknisk Avdeling og Utbyggings- og Eiendomsavdelingen, Bodø kommune
Opprinnelig bruk	Administrasjonskontorer for Bodin kommune
Nåværende bruk	Kontorer for Teknisk Avdeling og Utbyggings- og Eiendomsavdelingen, Bodø kommune
Byggeår	1959
Vernestatus	Uten klassifisering. Eiendommen inngår i kommuneplanens arealdel 2014-2027 som hensynssone «Bevaring kulturmiljø» og «verneverdig bygg».
Verneomfang	-
Reguleringsstatus	Ikke regulert, med unntak av et mindre område i vest som er regulert til veiformål og gang/sykkelvei, del av reguleringsplan for Rv 80 Thallekrysset/Jernbaneområdet, plan ID 1233. I kommuneplanens arealdel 2014-2026 er eiendommen avsatt til «Bebyggelse og anlegg – fremtidig».

Figur 1 Herredshusets lokalisering i Bodø mellom sentrum og Rønvikjordene. Fra Bodø kommunes nettportal.

1.2 Anbefaling

Med grunnlag i denne analysen anbefales det at deler av Herredshuset vernes:

- Vestfløyen med relieffene på gavlen mot syd, Herredsstyresalen, Formannskapssalen og vestibylene i 1. og 2. etg.
- Midtfløyen med sitt veggiv mot syd, for å sikre vestfløyens målestokk

Vern av deler av Herredshuset kan gjøres gjennom reguleringsbestemmelser til detaljreguleringsplan etter plan- og bygningsloven som beskrevet under pkt. 6.1.1.

Se pkt. 10 Sammendrag/anbefaling for nærmere presisering.

2 HENSIKT

Bodø kommune ved Utbyggings- og Eiendomsavdelingen skal detaljregulere eiendommen gnr. 38 bnr. 119 til bolig- og næringsformål. Eiendommen er i dag ikke regulert, men er i kommuneplanens arealdel (KPA) avsatt til «Bebyggelse og anlegg». Eiendommen er bebygd med en kontorbygning, kjent som «Herredshuset» siden bygningen opprinnelig fungerte som administrasjonshus for Bodin Herred.

Herredshuset er vernet gjennom kommuneplanens arealdel. Bygningen benyttes i dag som kontorbygg for deler av administrasjonen i Bodø kommune. KPA har ikke omfattende bestemmelser tilknyttet vernet (se pkt. 6.2.3). I forbindelse med den forestående reguleringsprosessen ønsker kommunen utarbeidelse av en fagrapport som beskriver og vurderer hvordan Herredshuset fremstår i dag, beskriver og vurderer verneverdien av bygningen, samt om hele eller deler av bygningen fortsatt bør vernes og eventuelt grad av vern.

3 DEFINISJONER

Rombetegnelser refererer seg til plantegningene fra 1956 og 2013/2014.

4 REFERANSER

- Tegninger (etasjeplaner) 2013 og 2014 utarbeidet av Eiendomskontoret, Bodø kommune.
- Tegninger 1956 utarbeidet av Arkitekt Odd Irgens (plan, snitt og fasader).
- Reguleringsplan for Rv 80 Thallekrysset/Jernbaneområdet, plan ID 1233, vedtatt 17.02.2011.
- Kommuneplanens arealdel 2014-2026 vedtatt 19.06.2014

Foto

Dersom annet ikke er angitt er bildene tatt av Gisle Jakhelln 23.08. og 13.10.2017.

5 ANSVAR

Denne utredning er utarbeidet av:

Arkitektfaglige deler

BOARCH arkitekter a.s v/siv.ark. mnaI Gisle Jakhelln
Postboks 324, 8001 Bodø
e-post: gisle@boarch.no

Kunstfaglig del

Björg Heggstad Jakhelln, billedkunstner, kunsthistoriker
cand.philol. UiB.
www.bjorgjakhelln.no
bjorg-hj@online.no
Phone: +47 99 16 49 39

Idet denne analysen ikke omfatter bygningsteknisk tilstandsvurdering har det på dette stadium i prosessen ikke vært behov for bygningsteknisk, vvs- eller el-teknisk rådgivning.

Denne analysen har ikke vurdert økonomiske konsekvenser for et eventuelt vern av deler av eller hele Herredshuset.

6 TILSTAND 2017

6.1 Generelt

Denne rapporten er utarbeidet med grunnlag i tegninger og rapporter som referert under pkt. 5, og med grunnlag i befaring 13.10.2017.

6.1.1 Antikvariske forhold

Herredshuset er ikke vernet etter kulturminneloven. Herredshuset er heller ikke regulert til bevaring etter plan- og bygningsloven.

Kommuneplanens arealdel 2014-2016 har for undersone 20.04, angitt eiendommen som hensynssone «Bevaring kulturmiljø» og «verneverdig bygg», se fig. 15. Det er ikke angitt noen nærmere begrunnelse eller vurdering for denne kategoriseringen.

Et vern av bygningen og eiendommen vil kunne gjøres ved en detaljreguleringsplan etter plan- og bygningsloven (pbl) hvor både de ytre forhold (fasader og utvendige anlegg) og interiører kan reguleres til hensynssone bevaring. Gjennom reguleringsbestemmelser etter pbl § 12-7 pkt. 6 kan det sikres «verneverdier i bygninger, andre kulturminner, og kulturmiljøer, herunder vern av fasade, materialbruk og interiør».¹

Med interiør menes husfast interiør som er en viktig del av byggets samlede verneverdier, men ikke inventar. Det kan være aktuelt å regulere tidstypisk rominndeling, materialbruk, overflatebehandling som malte flater, dekormaling, dører, listverk m.v.

Reguleringsbestemmelsen kan eksempelvis være: «Det er ikke tillatt å rive trapperom som trappeløp og avsats eller deler av dem eller foreta andre fysiske inngrep utover vanlig vedlikehold.»²

Fylkeskommunen er kulturminnemyndighet for «vedtaksfredede» bygninger og anlegg. Riksantikvaren er direktorat og vedtar en fredning.

6.1.2 Kortfattet bygningshistorie

- 1956 Byggearbeider starter høsten 1956
- 1959 Bygget ferdigstilles og tas i bruk høsten 1959 som administrasjonsbygg for Bodin kommune. I tillegg til kommunens kontorer er det lokaler for kraftverket, Bodin trykkekasse, den kommunale folketannrøkt, folkeboksamlingen og kafé.³
- 1968 Sammenslåing av kommunene Bodø, Bodin og en del av Skjerstad. Sentraladministrasjonen i den nye kommunen ble samlet på Rådhuset i Bodø sentrum, mens Herredshuset ble overtatt av teknisk avdeling.⁴

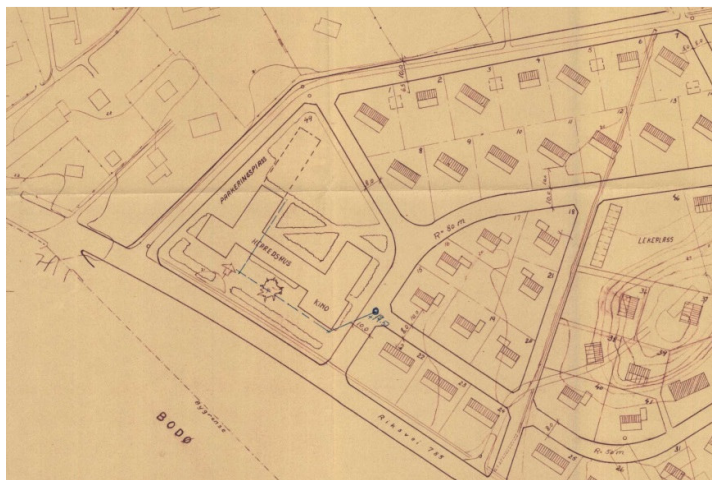
¹ https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/kmd/veiledninger_brosjyrer/2009/lovkommentar-til-plandelen-i-/kapittel-12-reguleringsplan/-12-7-bestemmelser-i-reguleringsplan/id556809/

² <https://www.fylkesmannen.no/PageFiles/468872/Line%20B%C3%A5rdseng%20Loen%20PBLkurs.pdf>

³ Moe, Knut 1961:757

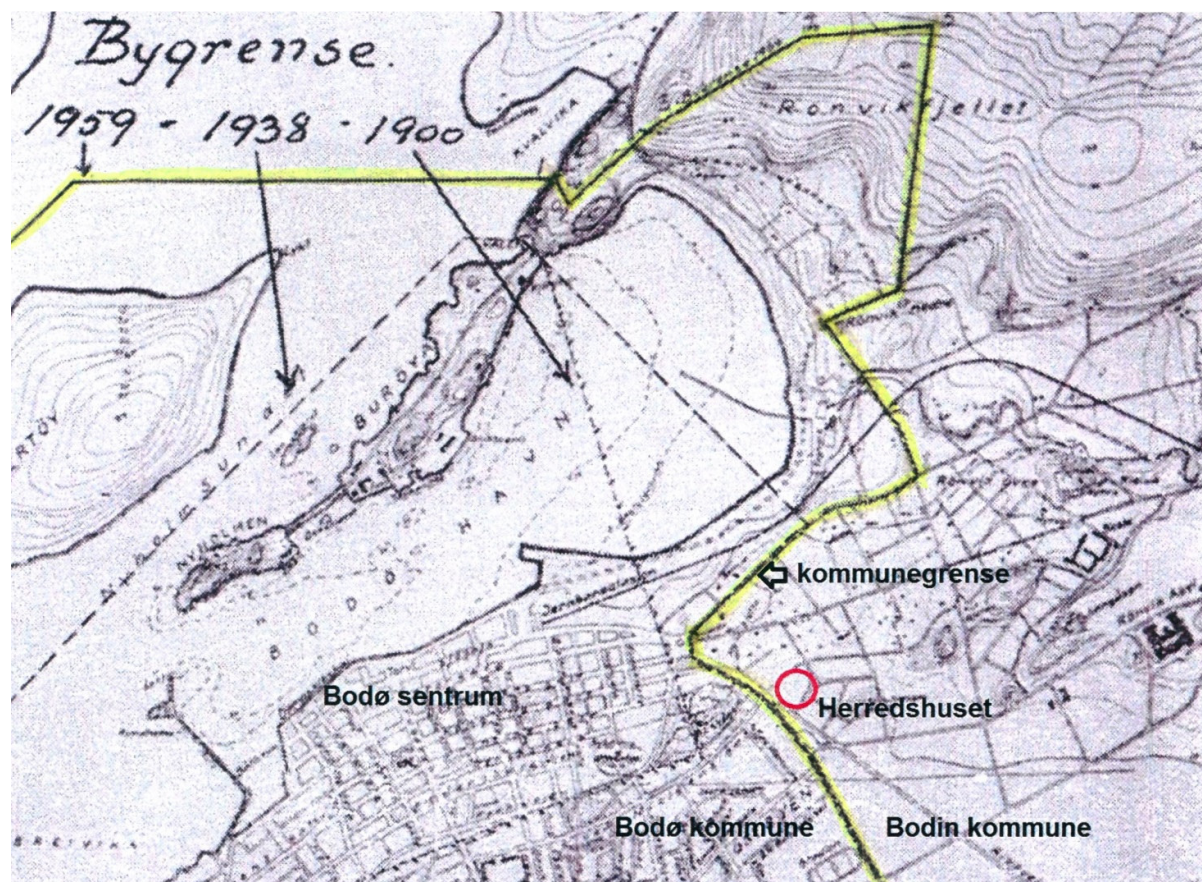
⁴ Jakhelln og Berg 2005:30

S:\Herredshuset Bodø(1383-17)\8. Underlagsmateriale, utredninger\8.2. Utredninger ARK\Herredshuset Bygningen i dag - analyse.docx

Figur 2 Utsnitt av Reguleringsplan for Jentofthaugområdet. Bodin Reguleringsvesen, des. 1955. Her inngår tilbygg til Herredshuset med en fløy i øst for kino.

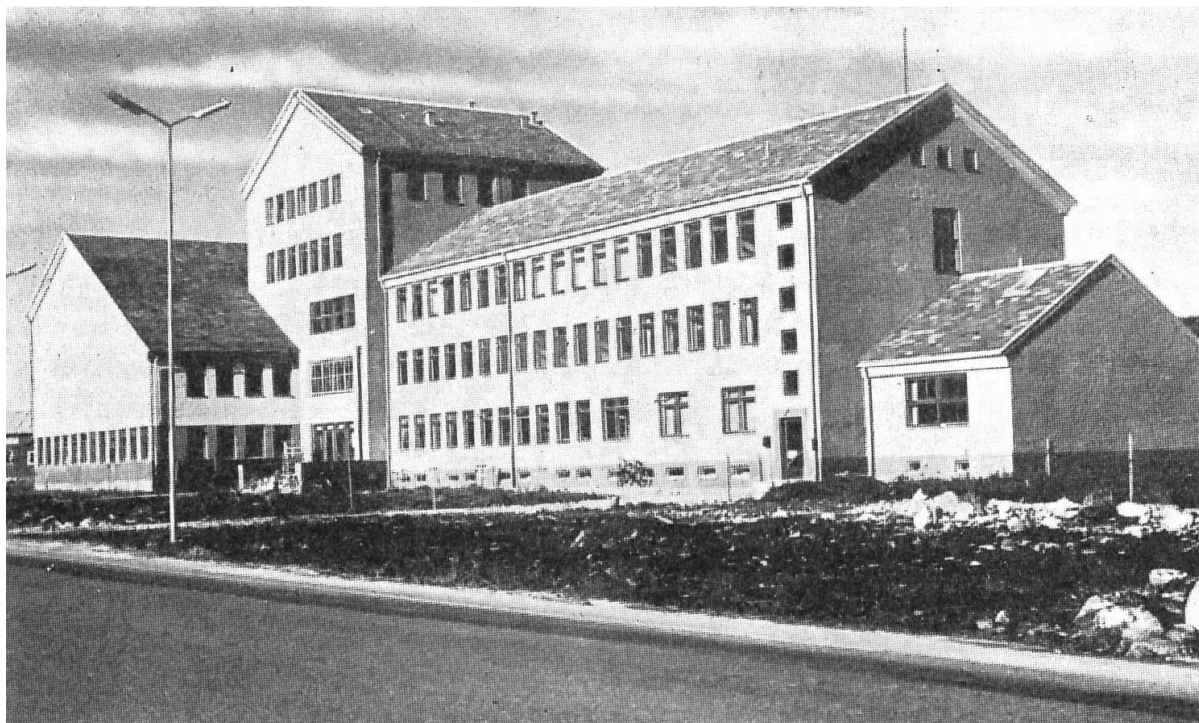
Det var vurdert å bygge Herredshuset på en sentral tomt inne det gamle bysentret, men herredsstyret vedtok i 1955 å bygge på Jentoftsletta like ved riksveien, altså innen Bodin kommunes grenser.⁵ Kommunesammenslåingen skjedde 13 år senere.

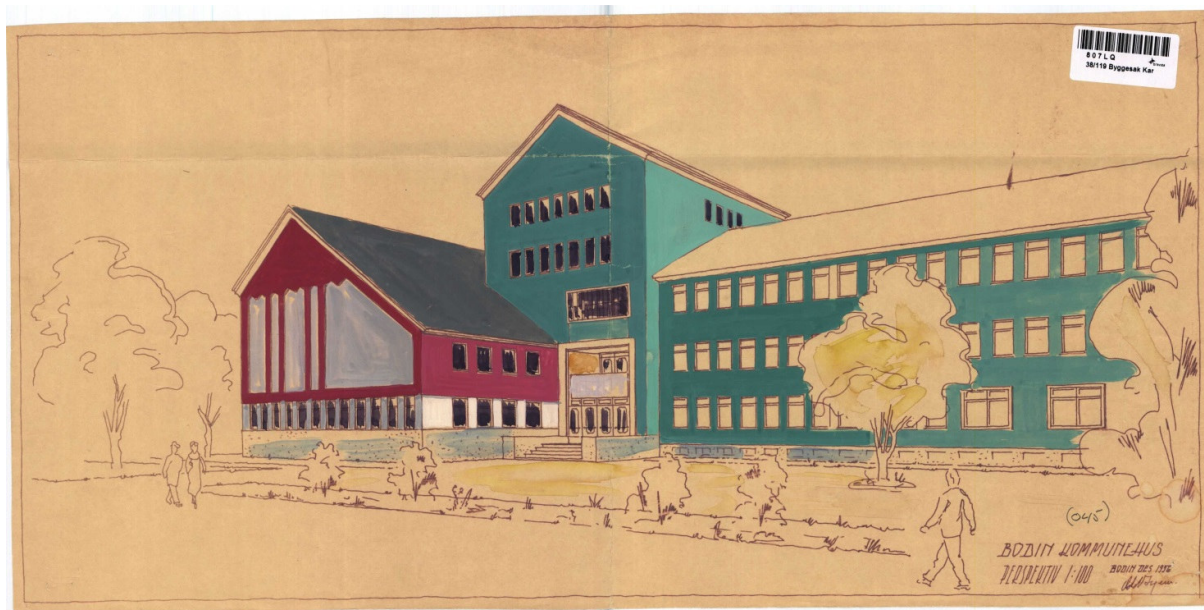
Figur 3 Kart som viser kommunegrensen mellom Bodø og Bodin og Herredshusets plassering nær Snippen. Kartunderlag fra Moe, Knut 1961:747.

⁵ Moe, Knut 1961:757

S:\Herredshuset Bodø(1383-17)\8. Underlagsmateriale, utredninger\8.2. Utredninger ARK\Herredshuset Bygningen i dag - analyse.docx

Figur 4 Bodin Herredshus sett fra sydøst 1959. Foto O.P. Forsgren. Fra Moe, Knut 1961:759

Figur 5 Perspektiv fra sydøst, des. 1956. Arkitekt Odd Irgens.

Figur 6 Herredsstyresalen nov. 1960. Foto Johnson & Sotberg. Fra Moe, Knut 1961:769

Figur 7 Herredsstyresalen sett fra galleriet. Foto 2017

6.2 Arkitektfaglige forhold

6.2.1 Arkitekt

Arkitekt for Herredshuset var Odd Irgens. Han var født 12. juni 1910 i Bergen, død 30. november 1988 i Bodø. Han hadde kontor i Bodin og har tegnet flere bygninger her:

- Fredensborgveien 118, 1942, for Nordlands Privatbank, senere «Lensmannsgården». I dag har Fredenborgklinikken tilhold i bygget.⁶
- Storgaten 19, Trevarrefabrikken, ca. 1949, for Hunstad. I dag har Bohus tilhold i bygget.⁷
- Saltfjell Turisthotell, 1950, for Turistforeningen.⁸

6.2.2 Beliggenhet – adkomst

Herredshuset ligger inn mot Rv 80 like øst for Snippen, ca. 1,1 km fra torvet i Bodø, se fig. 1 og 3.

Figur 8 Kartutsnitt. Fra Bodø kommunes nettportal.

Adkomsten til bygningen er fra Rv 80 og Gjerdåsveien. Hovedinngangen er mot syd. Besøkende til fots og sykkel har grei adkomst direkte fra riksveien. Besøkende pr. bil må kjøre rundt bygget langs Gjerdåsveien, Reinparkveien, Jentoftsletta og til parkeringsplassen mot riksveien. Ansatte har adkomst fra parkeringsplass på nordsiden av bygget.

⁶ Jakhelln, Gisle 2005:55

⁷ Jakhelln, Gisle 2005:68

⁸ https://lokalhistoriewiki.no/Odd_Irgens

S:\Herredshuset Bodø(1383-17)\8. Underlagsmateriale, utredninger\8.2. Utredninger ARK\Herredshuset Bygningen i dag - analyse.docx

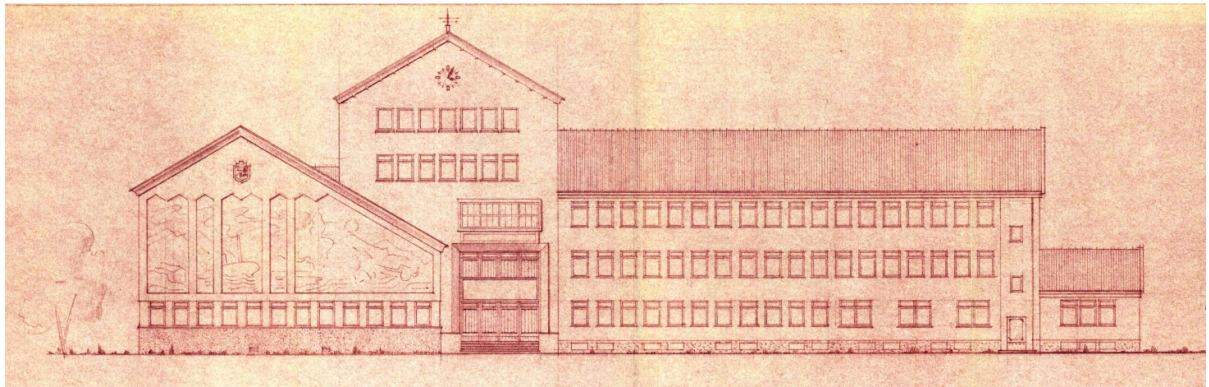
Figur 9 Herredshuset sett fra øst, fra Rv 80 mot Thalleveien, med 2-etasjes bebyggelse rundt. Foto BOARCH 2010.

Figur 10 Herredshuset sett fra øst, fra Rv 80. Fra Google Earth foto 2017.

Figur 11 Herredshuset sett fra sydøst med hovedinngangen. Nylig bygget rullestolrampe til høyre. Foto 2009.

Figur 12. Fasade syd. Relieffer er antydnet på gavlveggen. Tegning jan. 1956. Arkitekt Odd Irgens.

6.2.3 Reguleringsmessige forhold

Del av eiendommen gnr. 38 bnr. 119 i vest inngår i reguleringsplan for Rv 80 Thallekrysset/ Jernbaneområdet, plan ID 1233, og er regulert til veiformål og gang/sykkelvei.

Figur 13 Utsnitt reguleringskart, plan ID 1233, med rosa markering for gang- og sykkelvei.

Figur 14 Utsnitt fra kommuneplanens plankart.

	Byggeområder - Arealbruksformål	U-grad % -BYA	Gesimshøyde/ Mønehøyde (angitt i parentes)	Planstatus – plan nr.	Felt for opplysninger og retningslinjer.
20.04	Bebyggelse og anlegg			Ny reguleringsplan	Verneverdig bygg, Herredshuset. Arealbruk og rammer fastsettes i ny reguleringsplan.

Figur 15 Bestemmelser undersone 20.04, fra kommuneplanens arealdel.

Kommuneplanen legger opp til en høy utnyttelse og med stor aktivitet i området fra Snippen og østover, langs innfartsveien til byen.

I kommuneplanens arealdel 2014-2026 er eiendommen angitt som sone 20.04 og avsatt til «Bebyggelse og anlegg – fremtidig». 20.04 er her regulert til hensynssone «Bevaring kulturmiljø». Dette er videreført uten endringer i høringsforslaget til kommuneplanens arealdel 2018-2030.

Det er ikke registrert vern av «Herredshuset» etter kulturminneloven.

6.2.4 Hovedmål, arealer

Ytre mål på Herredshuset er ca. 62,2 m øst-vest, 41,0 m nord-syd. Kontorfløyene har en utvendig bredde på 12,2 m. Korridorbredden er ca. 1,60 m netto.

Kjeller	1 070,4	m ²	BTA
1. etg.	1 071,0	m ²	BTA
2. etg.	1 040,4	m ²	BTA
3. etg.	836,7	m ²	BTA
4. etg.	785,0	m ²	BTA
5. etg.	181,8	m ²	BTA
6. etg.	165,5	m ²	BTA
Sum	5 150,8	m ²	BTA

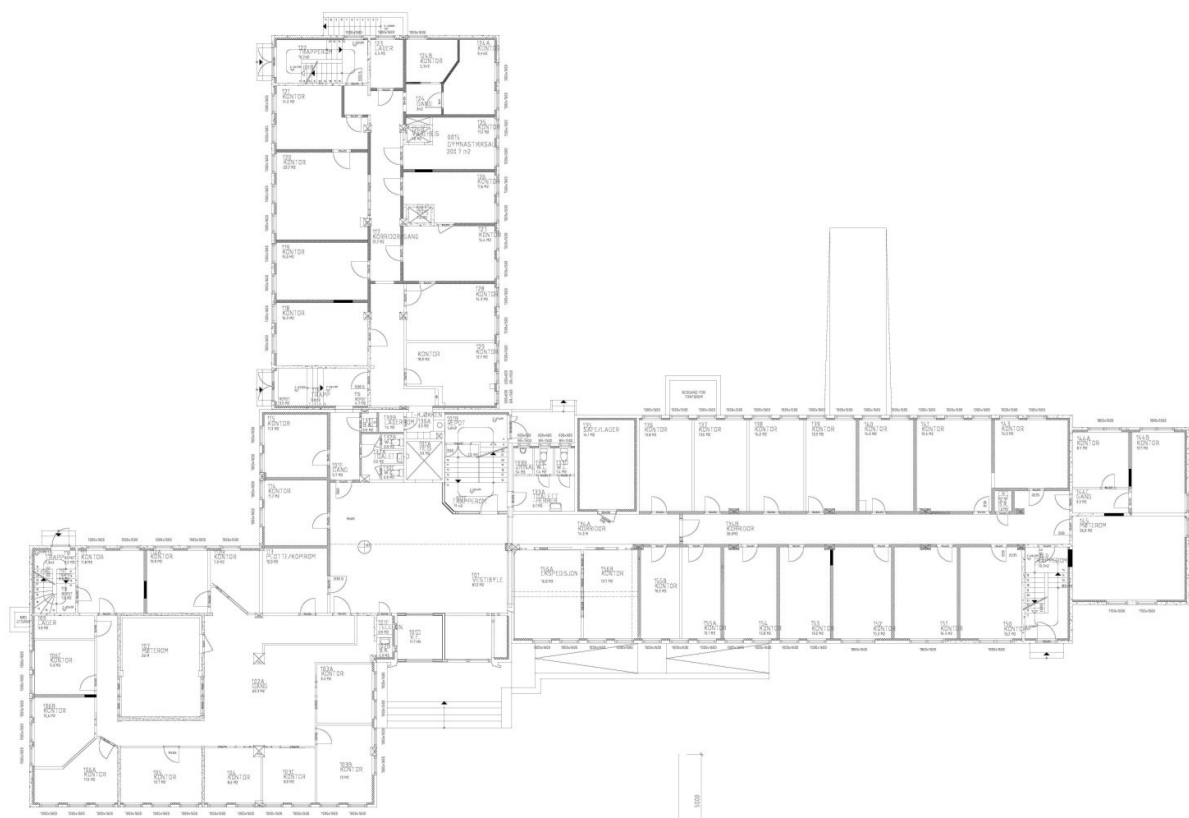
Arealoppstilling fra Utbyggings- og Eiendomsavdelingen, Bodø kommune.

Bebygd grunnareal er 1 071 m², byggevolum 15 408 m³ og «inntektsgivende gulvareal» 3 750 m².⁹

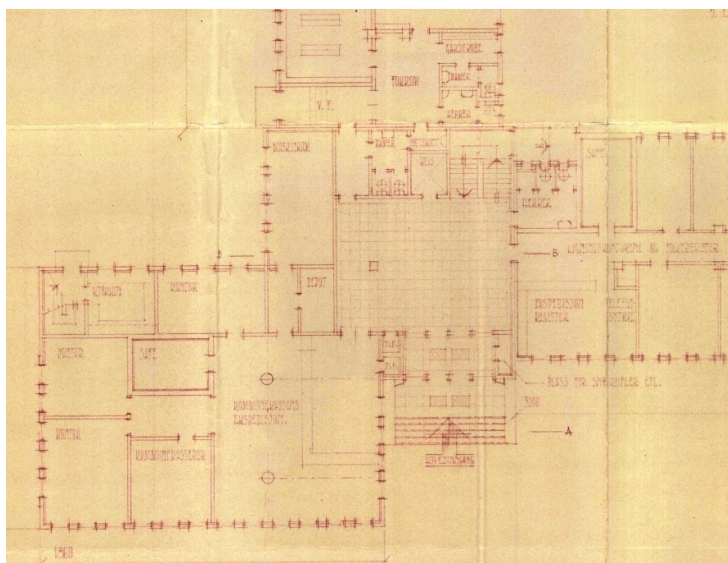
Herredsstyresalen er på 120 m² + galleri på ca. 42 m². Formannskapssalen er på 45 m².

⁹ Moe, Knut 1961:757

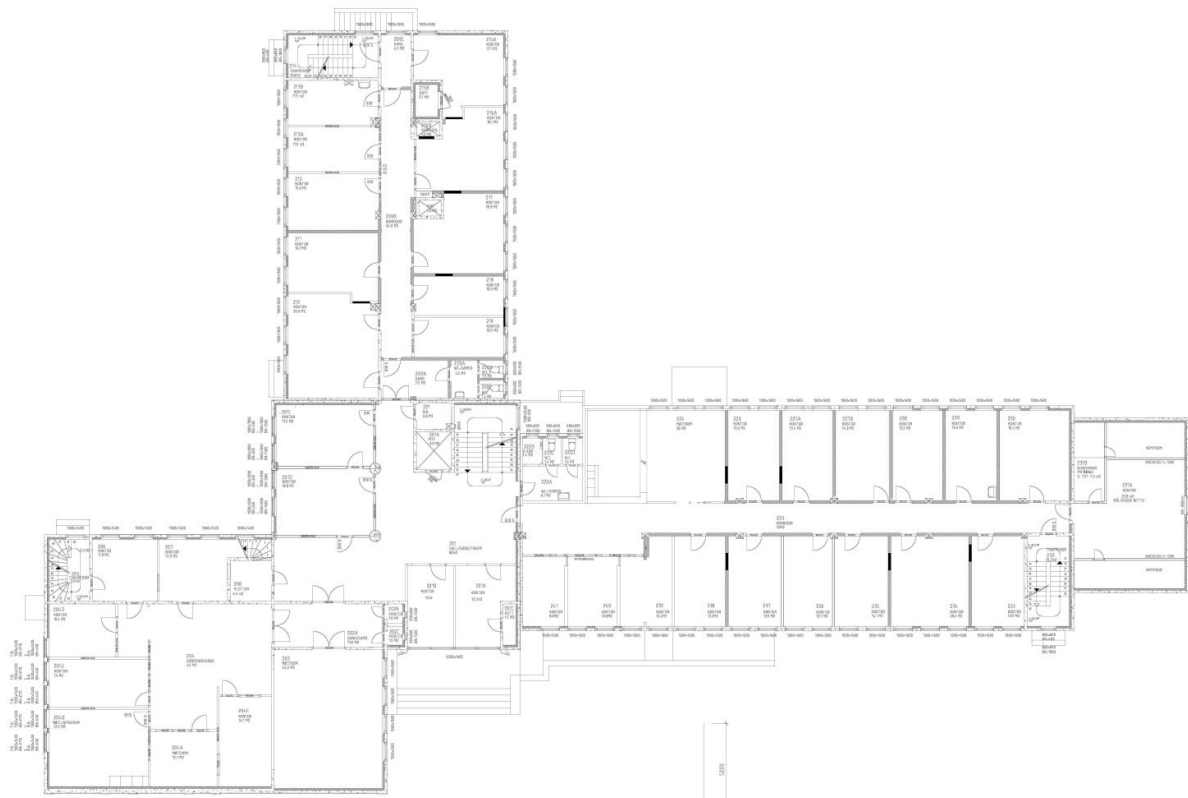
S:\Herredshuset Bodø(1383-17)\8. Underlagsmateriale, utredninger\8.2. Utredninger ARK\Herredshuset Bygningen i dag - analyse.docx

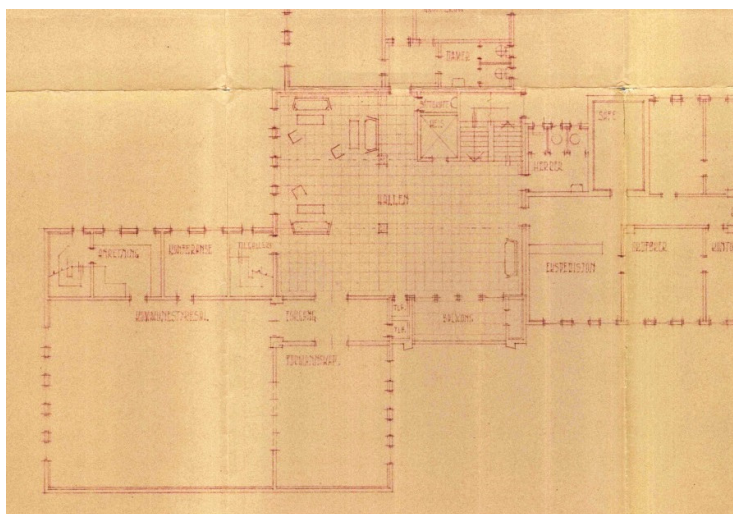
Figur 16 Dagens situasjon. Plan 1. etg. Tegning Bodø kommune 2014. Vestibylen og hovedtrapperommet er endret i forhold til opprinnelig plan, se fig. 16.

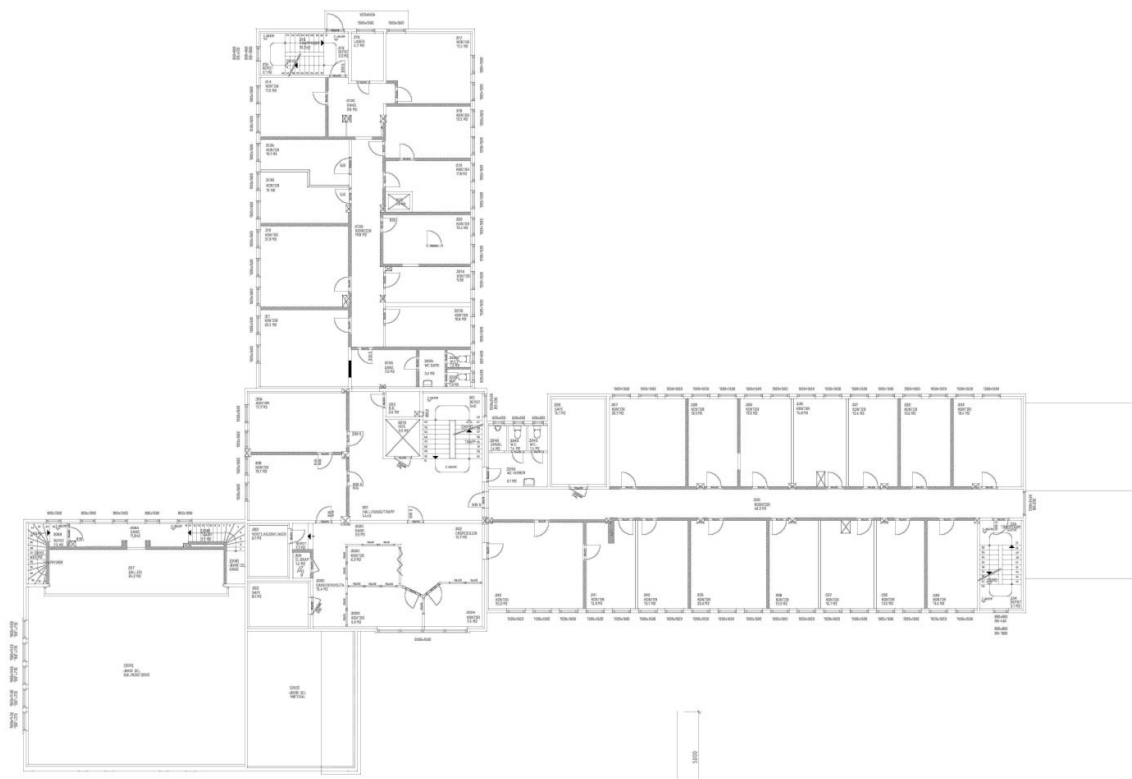
Figur 17 Opprinnelig plan. Utsnitt plan 1. etg. med hovedinngang. Tegning aug. 1958. Arkitekt Odd Irgens.

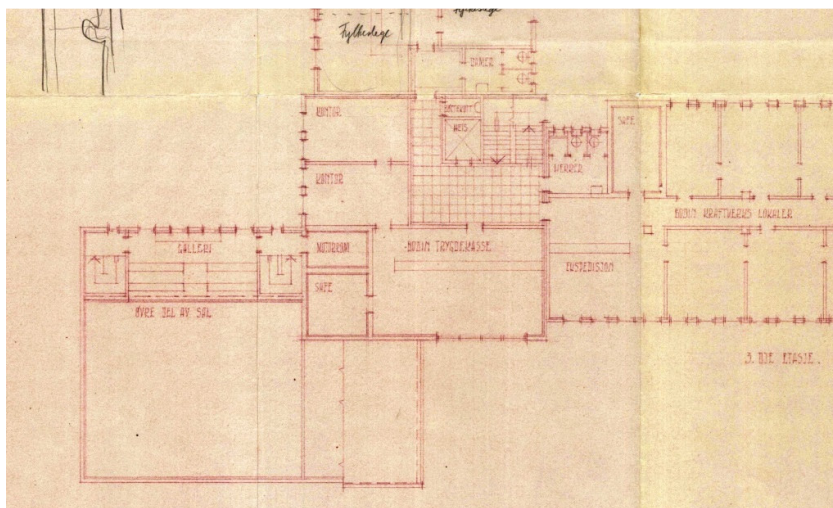
Figur 18 Dagens situasjon. Plan 2. etg. Tegning Bodø kommune 2014. Formannskapssalen er urørt i forhold til opprinnelig situasjon. Herredsstyresalen er ominnredet til seks kontorer. Hovedtrapperommet med vestibyle er ominnredet med fire kontorer. Se opprinnelig situasjon i fig. 18.

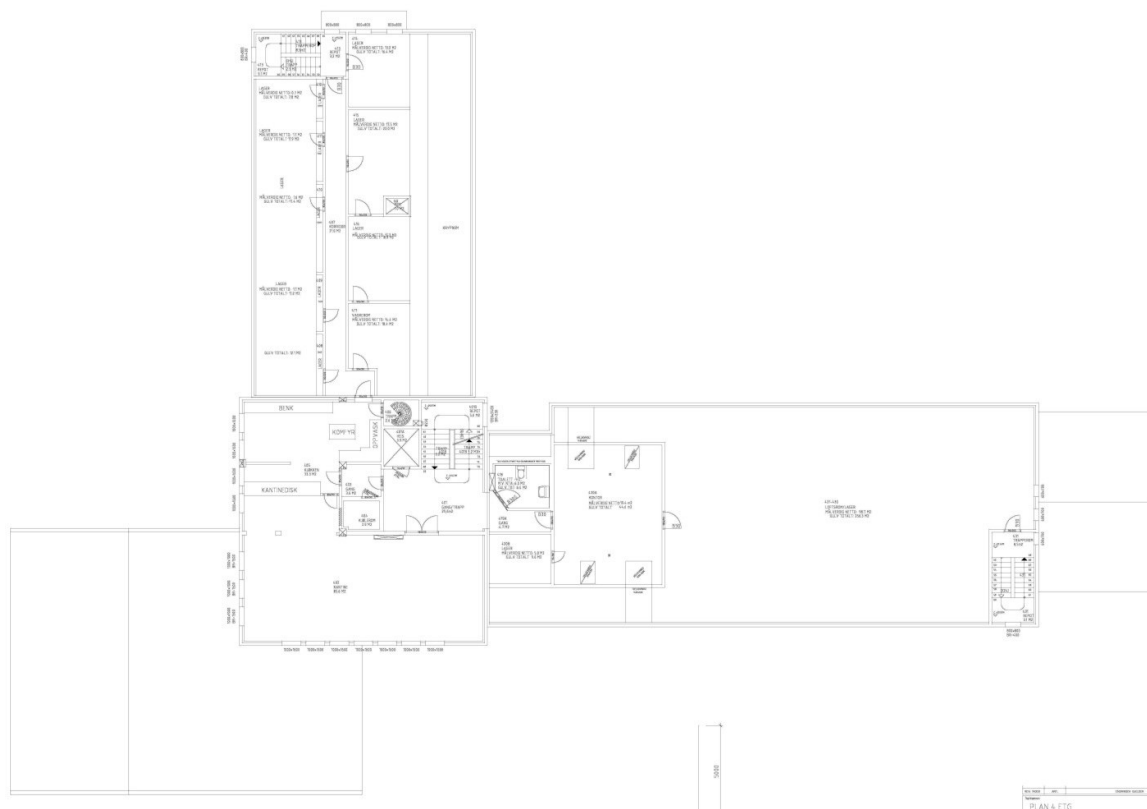
Figur 19 Opprinnelig plan. Utsnitt plan 2. etg. med Herredsstyresalen og Formannskapssalen. Tegning jan. 1956. Arkitekt Odd Irgens.

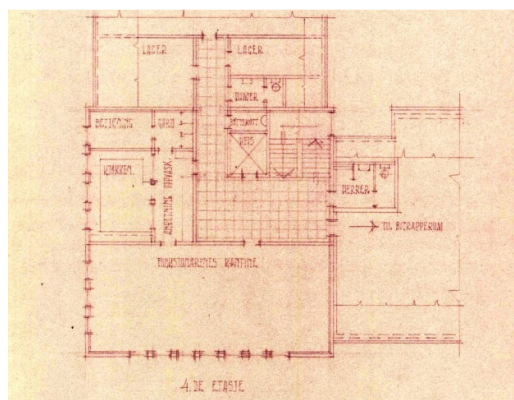
Figur 20 Plan 3. etg. Tegning Bodø kommune 2014. Øvre del av Herredsstyresalen med galleri er intakt

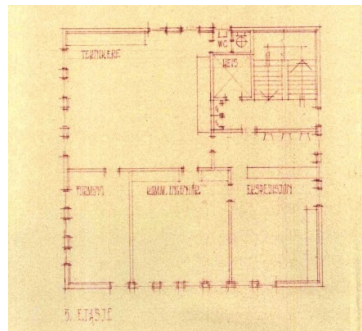
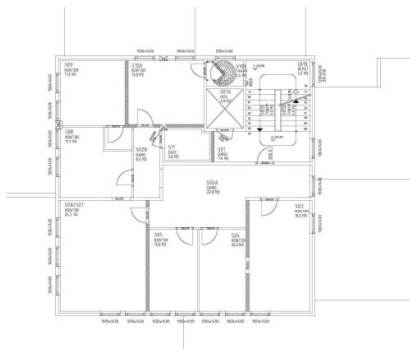
Figur 21. Opprinnelig tegning. Utsnitt plan 3. etg. Tegning jan. 1956. Arkitekt Odd Irgens

Figur 22 Plan 4. etg. med kantine og kjøkken. Tegning Bodø kommune 2014

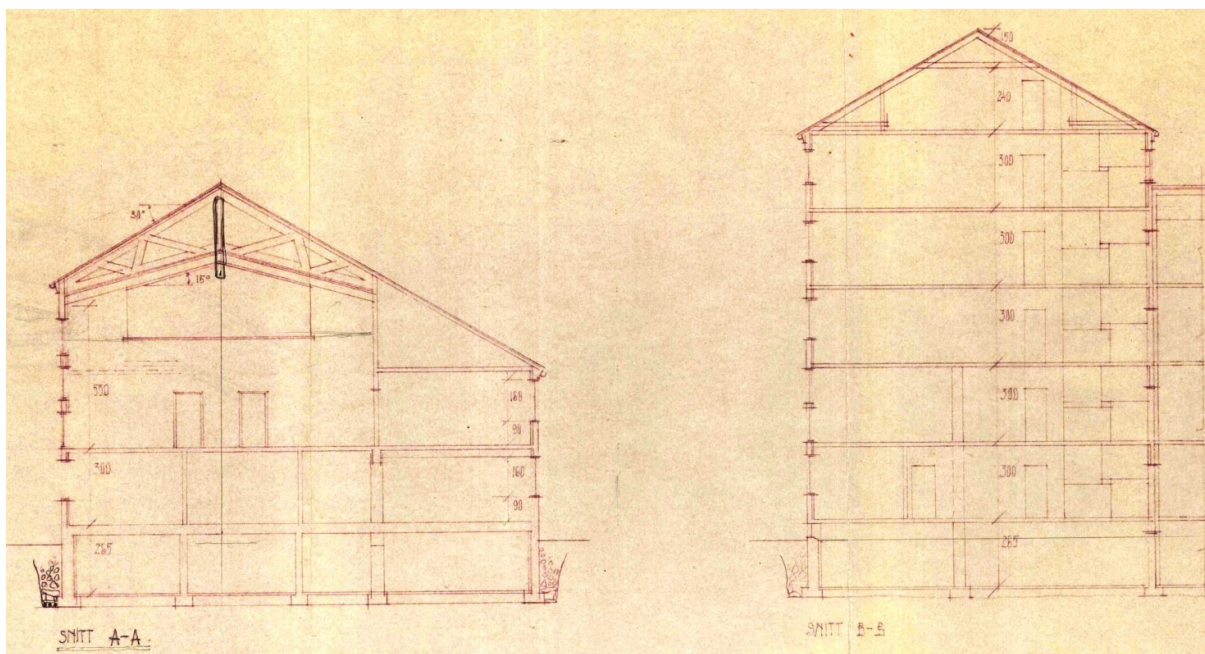

Figur 23. Opprinnelig plan 4. etg. Tegning jan. 1956. Arkitekt Odd Irgens.

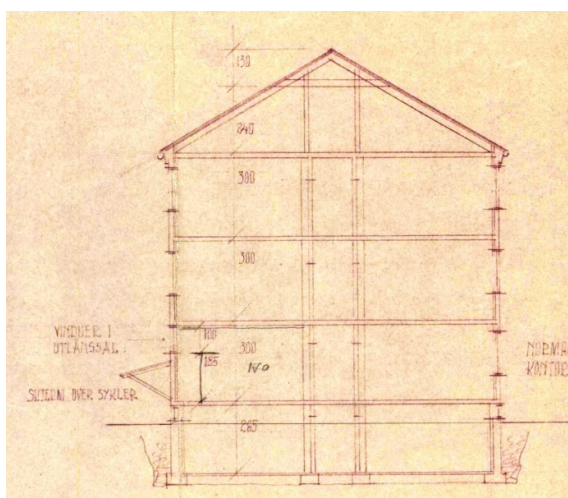

Figur 24 Plan 5. etg. Tegning Bodø kommune 2014.

Figur 25. Opprinnelig plan 5. etg. Tegning jan. 1956. Arkitekt Odd Irgens.

Figur 26 Snitt gjennom Herredsstyresalen og midtfløy. Etasjehøyde ok/ok 300 cm. Tegning jan. 1956. Arkitekt Odd Irgens.

Figur 27 Snitt gjennom kontorfløy. Tegning jan. 1956. Arkitekt Odd Irgens.

6.3 Bygningstekniske forhold

Det er ikke foretatt bygningsarkeologiske undersøkelser slik at materialbruk og bygningshistorie bare er angitt ut fra tegninger, meddelelser og overflaterregistreringer.

Denne analysen omfatter ikke en bygningsteknisk tilstandsrapport. Teksten nedenfor er en enkel sammenstilling av hovedpunkter som bakgrunn for denne kulturminnefaglige analysen.

Herredshuset har en sammensatt bygningskropp med tre fløyer ut fra en kvadratisk, sentral fløy. Den sentrale fløyen er i fem etasjer, øst- og nordfløyen er i tre etasjer og vestfløyen er i to etasjer. Det er saltak og loft over alle fløyene.

6.3.1 Fundamenter og bæresystem

Herredshuset er bygget i plasstøpt betong. Det er støpt kjeller under hele bygget. Under vestfløyen er det tilfluktsrom.

Det er bærende betong yttervegger og innvendige betong søyler i korridorvegger og dragere.

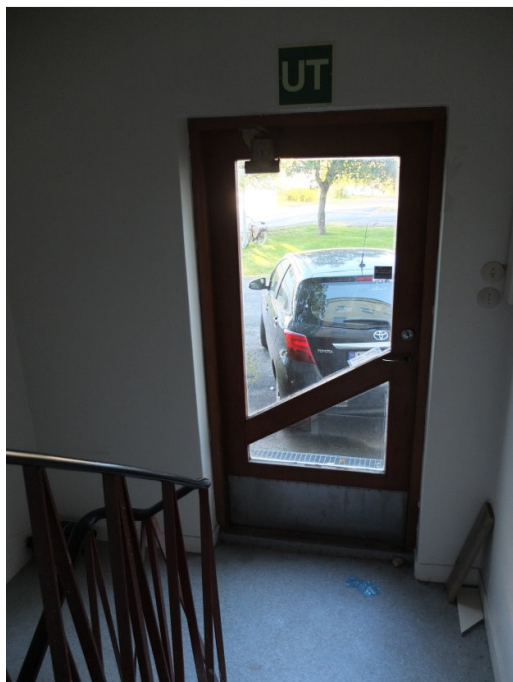

Figur 28 Knapp detaljering ved gavl og gesims. Vestfløyens nordvegg. Foto 2017.

6.3.2 Yttervegger

Yttervegger er utvendig pusset og malt, innvendig isolert med 50 mm tresonitt, pusset og malt. Detaljeringen er knapp med lite utstikk ved tak og uten omramning rundt vinduer. Det er en markering rundt ytterdører.

Ytterdører er i hovedsak skiftet til aluminium: hovedinngang, innganger mot vest i nordfløyen og mot syd i østfløyen. Opprinnelige dører i lakket eik står fortsatt i vestfløyens nordvegg, balkongdør i nordfløyens nordvegg og kjellerinngang i nordveggenes nordvegg.

Figur 29 Original ytterdør i eik. Nordvegg i nordfløyen. Foto 2017.

Figur 30 Markering rundt ytterdør i nordveggen østfasade. Dør i aluminium. Foto 2017

Figur 31 Takvindu mot nord i vestfløyen. Foto 2017

Figur 32 Vinduer i aluminium med utv. persienner. Nordfløyens østvegg. Foto 2017

Vinduer er i aluminium med isolerglass i hele bygget bortsett fra kjellervinduer som er de opprinnelig i malt tre. Det er opprinnelige små takvinduer i jern. Det er også satt inn nye Velux takvinduer i østfløyen.

Det er montert utvendige persienner på vinduene i fasadene mot syd og øst, unntatt på små vinduer i trapperom o.l.

Figur 33 Forgang til Herredsstyresalen (rett frem) og Formannskapssalen (til venstre). Dørblad med tekstil og gerikter og karmen i lakkert eik. Foto 2017.

Figur 34 Detalj av dør med tekstil på dørbladet. Foto 2017. Se også fig. 46.

Figur 35 Originale dørvrider. Foto Bjørg H Jakhelln 2017

6.3.3 Innervegger

Innvendige skillevegger er murt i porøsstein, pusset og malt. Nyere skillevegger i tre bindingsverk, platekledd og malt.

Dører

Det er fortsatt beholdt noen av de opprinnelige dørene i lakkert eik, med glatte, lakkerte dørblad. Svært mange er utskiftet med platekledd, glatte dører, dels malte.

Til Formannskapssalen og Herredsstyresalen er det originale dører med mønstret tekstil på dørbladene og kraftige gerikter i eik, se pkt. 7 Kunstnerisk utsmykning.

Dørvridere og beslag er flere steder av opprinnelig typer, men nyere dører har nyere vridere og beslag.

Belisting

Opprinnelige gulvlister, taklister og dør- og vindusgerikter er bevart noen steder.

6.3.4 Dekker

Dekker er i betong, med belegg av forskjellige typer. En del rom har de opprinnelige Rikett Vinyl fliser (asbestholdig). Opprinnelige gulvfliser av gummi ligger en del steder.

Etasjehøyden er liten, ok/ok dekker er 3,0 m. Med en dekketykkelse på 200 mm er det netto etasjehøyde på 2,80 m.

Dekke mot loft er isolert på undersiden med ca. 70 mm glassvatt.

Det er de fleste stedene akustiske himlinger under dekkene, opprinnelig og nyere typer.

Figur 36. Gulvbelegg gummi fliser i hovedtrapp, opprinnelig type. Foto 2017

Figur 37 Bitrapp med opprinnelig rekkverk. Nyere belegg i trappen, opprinnelig belegg på gulv. Kjeller og 3. etg. østfløy. Foto 2017. Se også fig. 47 og 48.

Trapper er plasstøpte i betong med belegg, dels i terrasso. Rekkverk i stål, malt, dels med de opprinnelige håndlistene i eik.

Utvendige trapper har belegg av skifer.

6.3.5 Yttertak

Takverk er i tre, sperretak, uisolert, tekket med skifer, rektangelstein, på tro og asfaltapp. Det er saltak over alle fløyene, 30° takfall. Beslag er i galvanisert stål.

6.3.6 Innredning

Det er svært lite bevart av den opprinnelige innredningen. Bord og stoler i Formannskapssalen er de opprinnelige. Stolene er gitt nye trekk.

6.3.7 Vvs- og elektroteknikk

Oppvarming er med radiatorer langs yttervegger.

Ventilasjonskanaler er delvis fremført, men dekker ikke dagens krav.

Belysning og el-anlegg for øvrig er oppgradert gjennom årene. Det er noen av de opprinnelige lysarmaturene i bygningen, bl.a. i Herredsstyresalen.

6.3.8 Utendørsarbeider

Tomten er flat. Det er gressplener omkranset av asfalterte kjøreveier. Det er felt med busker og frittstående trær og noen blomsterbed.

Hovedintrykket er et grønt parkområde med trær sammen med asfalterte parkeringsplasser.

6.4 Bygningens egnethet/funksjonalitet

Herredshuset tilfredsstillter ikke dagens krav til kontorbygning.

Dette gjelder nok i særlig grad ventilasjonsanlegget. Den lave etasjehøyden (se fig. 26 og 27) gjør det vanskelig å tilfredsstillere krav for fremføring av ventilasjonskanaler med et konvensjonelt balansert anlegg.

Ved bygningsmessige endringer vil det nok kunne være mulig å tilfredsstillere dagens krav.

7 KUNSTNERISK UTSMYKNING

Vurdering av billedkunst, kunsthåndverk og industridesign i Bodin Herredshus

Björg Heggstad Jakhelln

Cand. philol. (Kunsthistorie hovedfag) UiB. Billedkunstner.

Figur 38 «Jorden, skogen og havet» relieff i betong utført av Ole Holand. Foto 2017.

Befaring av bygget fant sted 13.10.2017.

Min oppgave består i å vurdere kunsten i bygningen og gi en anbefaling av hvilke arbeider det er viktig å ta vare på for ettertiden. Estetiske kriterier og historisk betydning har ligget til grunn for mine vurderinger.

7.1 Byggets eksteriør

En stor, veggfast utsmykking i form av et dekorativt relieff i flere felt innenfor en avgrensende ramme dekker nesten hele gavlveggen mot syd. Utsmykkingen er laget av billedhuggeren Ole Holand.

Verkets tittel er «Jorden, skogen og havet»¹⁰.

(Boken «Bodø i bilder. Fotohuset Johnsons arkiv» gitt ut i 2016 med bilder tatt etter 1940 av fotografene Johnson og Sotberg, viser et foto av Herredshuset fra 1962 der relieffet på sydgavlen enda ikke er montert, se fig. 39.)

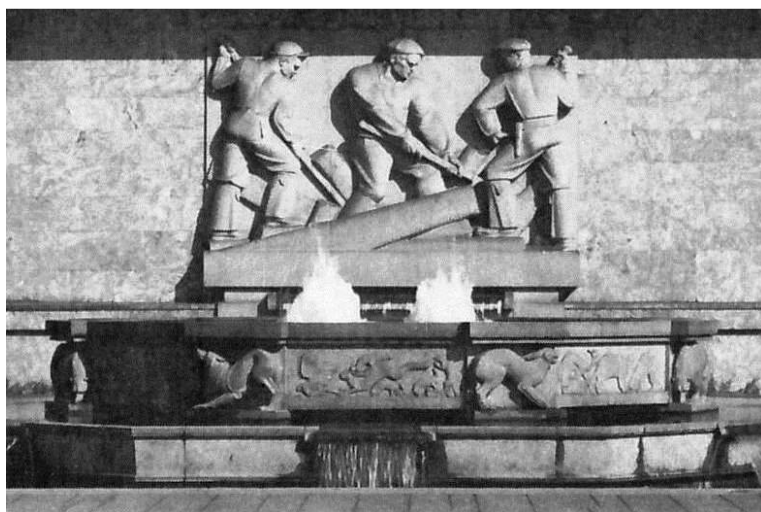
¹⁰ Berg 1983:234 Norsk kunstnerleksikon bind 2

Figur 39. Bodin Herredshus 1962. Relieffer er ikke monterert. Foto: Fotohuset Johnson, 1962

Relieffets utforming viser at kunstverkets tema er tolket inn i etterkrigstidens tanker om gjenoppbyggingen av landet etter de fem krigsårene. Nasjonale verdier blir vist i fremtidsoptimismens tegn, der det tradisjonelt trygge og velkjente blir tatt i bruk for å tolke nasjonalfølelsen. Dette er i tråd med en rekke offentlige utsmykninger som ble skapt på denne tiden.

Holands utsmykking viser en sterk innflytelse fra den utvendige utsmykkingen av Oslo Rådhus, for eksempel Anne Grimdalens relieff «Tømmerfløtere» og «Dyrefigurbasseng» 1938-1950 (fig. 40), eller Nils Flakstads «Fiskeren» 1941-48 (fig. 41).¹¹ Påvirkningen var også stor fra Ole Holands lærer, professor Per Palle Storm ved Statens Kunstakademi. Palle Storm fulgte en konsekvent naturalistisk linje i sin undervisning. Vi ser inspirasjonen Holand fikk til sitt relieff ved å sammenligne med Palle Storms frittstående skulptur «Arbeidermonument» 1957, ved LO-bygningen på Youngstorget, Oslo. (Fig. 42).¹²

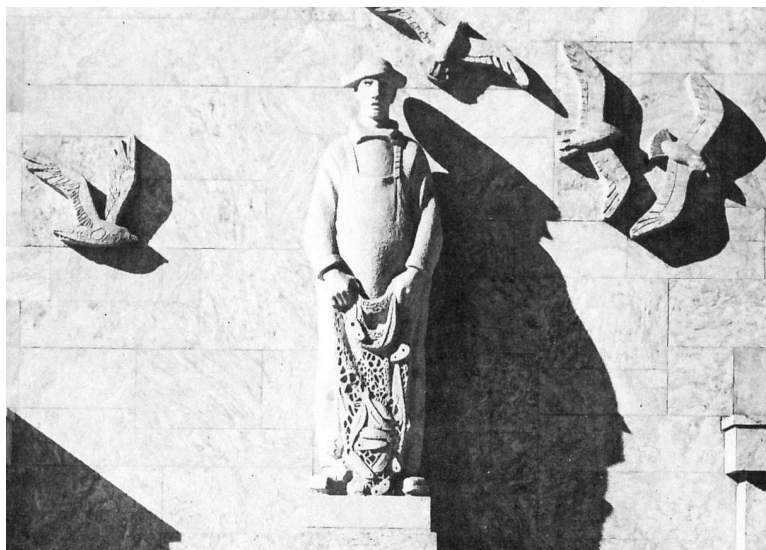

Figur 40. Anne Grimdalen: «Tømmerfløtere» og «Dyrefigurbasseng» 1938-1950 Oslo Rådhus. Fra Johnsrud 1983:300

¹¹ Johnsrud 1983:300 Norges kunsthistorie bind 6

¹² Flor 1983:295 Norges kunsthistorie bind 7

S:\Herredshuset Bodø(1383-17)\8. Underlagsmateriale, utredninger\8.2. Utredninger ARK\Herredshuset Bygningen i dag - analyse.docx

Figur 41. Nils Flakstad: «Fiskeren» 1941-1948 Oslo Rådhus. Fra Johnsrud 1983:300

Figur 42. Per Palle Storm: «Arbeidermonument» 1957, Youngstorget, Oslo. Fra Flor 1983:295

Figur 43 Ole Holand: «Jorden, skogen, havet» 1962 (?). Foto Bjørg Heggstad Jakhelln 2017

Ole Holands utsmykking viser felt med naturalistisk, dekorativt utførte menneskefigurer i scener som handler om arbeid med bygging, og på jorden, og på havet. (Ingen tegn til skogsarbeide.) Mellom hver menneskefigur er det satt inn andre naturalistiske elementer som knytter seg til temaet. Figurene fremstår som sjablonmessige symboler for tradisjonelle yrker, utført som ornamenter på en vegg.

Alle figurene er modellert og deretter støpt i armert betong som relieff på en pusset, glatt betongflate. Figurene er festet til veggen med armeringsjern. Veggflaten er i overkant avsluttet i et sik-sakmønster som fører tankene til industribygg med saltak tett i tett på rekke.

Hele utsmykkingen har en grå farge av ubehandlet betong på en lysere bunnflate av pusset, svakt beigefarget betong.

Figur 44. Ole Holand, relieff detalj. Skader på betongen. Foto Bjørg Heggstad Jakhelln 2017

Den armerte betongen trakk vann og armeringen rustet. Figurene begynte å smuldre opp og stykker falt ut. I 1986 fikk Nordland Restaureringsverksted, Bertnes, v/Heinz Kusch i oppdrag fra Bodø kommune å restaurere relieffene. Kusch tok de ødelagte figurene ned fra veggen, limte sammen deler der det var mulig, og modellerte inn manglende partier. De restaurerte figurene laget han så støpeformer av.¹³ Bodø kommune ga Tromsøfirmaet Coating i oppdrag å støpe nye figurer i betong¹⁴ etter støpeformene fra Nordland Restaureringsverksted. Dette arbeidet gjaldt altså bare for de figurene som var ødelagt i 1986. Forfallet stoppet ikke. Nye stykker betong falt ut og armeringsjernet kom til syne, se fig. 44.¹⁵

Ole Holand var utdannet billedhugger. Han var elev av Per Palle Storm ved Statens Kunstakademi i 1945 - 47. Siden var han bosatt i Bodø. (Født i Skjerstad)

Han har utført andre markante utsmykninger i det offentlige rom i byen, bl.a. «Bjørn» ved Rønvik sykehus og «Hvalross» utenfor Bodø Rådhus (ca. 1960), portrettbyste av Kjøpmann Sigurd Koch i Rensåsparken, og portrettbyste av overlege Rodhe Moe, Rønvik Sykehus (ca. 1960).¹⁶

Holand var som billedhugger en sjelden fugl i Bodø. Det er ikke mange av dem.

Jeg mener det bør være Bodø kommunes ansvar å ta vare på et historisk monumentalt verk skapt i Bodø. Også kunstnere er viktige skapere av våre felles minner og av vår historie.

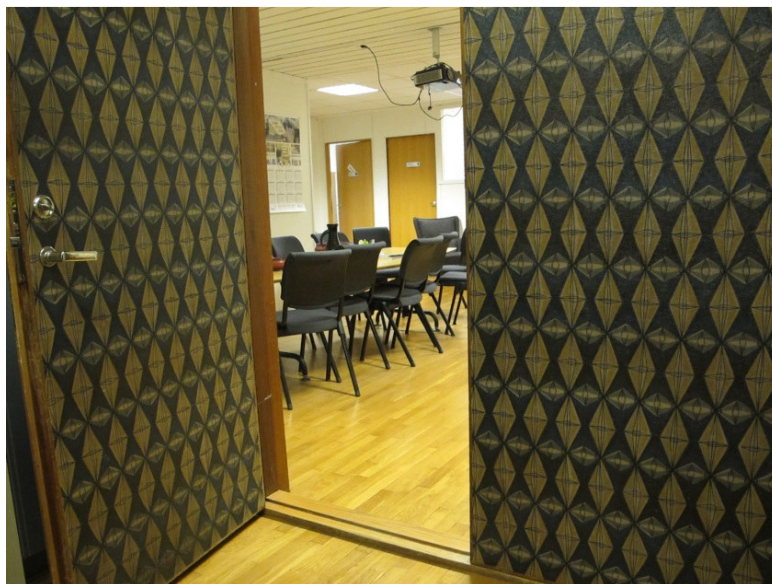
Holands relieff på Herredshuset er svært stort og i dårlig forfatning. Det er klart krevende på alle måter å ta vare på relieffet. Allikevel mener jeg at verket er et viktig verk i byen og i vår historie. Det bør bevares, enten *in situ* eller monteres i sin helhet på et egnet sted, gjerne i en kommunal kunstsamling.

¹³ Muntlig meddelt meg av Heinz Kusch 18.11.2017

¹⁴ Muntlig meddelt meg av seniorrådgiver Odd-Erik Svensen, FDVU-kontoret, Bodø kommune, 13.10.2017

¹⁵ Tidligere reguleringsarkitekt i Bodin, Hans Solheim sa i samtale med meg 31.10.2017 at Ole Holand hadde utført figurene i utsmykningen i hugget granitt. Veggen tiltenkt relieffene var ikke dimensjonert den vekten, så relieffene ble utført i støpt betong. En hugget granittfigur (byggningsarbeideren) er nå lokalisert. Den ligger i steinfyllingen utenfor Ole Holands tidligere steinhuggeri i Valosen, hvor Holand fylte opp med «skrotstein». Figuren ble observert av firmaets nye eier Wilhelm Gros, da han overtok bedriften. Han lot figuren ligge på samme plass. Om det finnes flere granittfigurer i samme steinfylling visste han ikke. (Opplysninger gitt meg 07.11.2017 av Wilhelm Gros, Norsk Steinindustri.)

¹⁶ Berg 1983:234 Norsk kunstnerleksikon bind 2

Figur 45. Dør til Herredsstyresalen, trukket med tekstil. Foto Bjørg Heggstad Jakhelln 2017

Figur 46. Detalj av tekstil på dørbblad. Foto Bjørg Heggstad Jakhelln 2017

7.2 Byggets interiør, industridesign

Dørene (dørbladene) inn til den tidligere Formannskapssalen og Herredsstyresalen er ganske særpregede, tidstypiske for 1950-tallet og godt bevarte. Det dreier seg om to sett to-fløyede dører og to enkeltdører. Dørbladene er kledd med et vevet tekstil påført et flerfarget stofftrykk i et karakteristisk og tidstypisk 1950-talls design. Fargene er meget godt bevart under et strøk av lakk over tekstiltrykket. Dørbladene er trukket på begge sider med dette stofftrykket. (Døren inn til Formannskapssalen er trukket bare på utsiden).

Disse dørene bør absolutt bevares, enten *in situ*, eller innlemmes i en kommunal samling av kunst, kunsthåndverk og design.

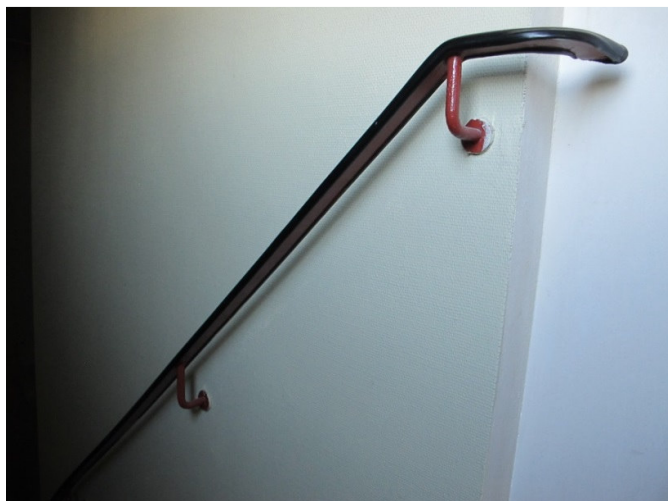
Jeg mener at også hovedtrappens trappegelender opp igjennom etasjene, samt gelender og håndlist i de to baktrappene som munner ut i repositet utenfor inngang til tilhører-galleriet i Herredsstyresalen er verdt å bevare. (Beholdes *in situ* eller innlemmes i en samling.)

Figur 47. Hovedtrappens rekkverk. Foto Bjørg Heggstad Jakhelln 2017

Figur 48. Bitrapp til Herredsstyresalens galleri. Opprinnelig materialbruk. Foto Bjørg Heggstad Jakhelln 2017

Figur 49. Håndlist i bitrapp til Herredsstyresalens galleri. Foto Bjørg Heggstad Jakhelln 2017

7.3 Billedkunst

20 håndkolorerte fotografier i rammer med motiv fra byens gater og bygninger etter gjenoppbyggingen på 1950-60-tallet er montert på veggene hos Byplan (1. etg. nordfløy). Det er 18 fotos i korridoren og to fotos inne på et kontor. Dette ser ut til å være registreringsfotografier i sort-hvitt tatt mot slutten av 1950-tallet og utover på tidlig 60-tall. De er så blitt håndkolorert og derved fått et markant kunstnerisk uttrykk som jeg ser som uhyre verdifullt. Denne fotoserien må ubetinget tas vare på.

Det har ikke vært mulig å finne ut av hvem som har laget disse bildene. Både tidligere og nåværende ansatte ved Herredshuset har vært spurt om opplysninger, men ingen vet noe om fotoene. De sort-hvite fotografiene ser ut til å være en serie registreringsfoto av nye bygg og gatemiljøer i byen. Det er godt mulig at fargeleggingen av enkeltelementer i fotoene har vært gjort på et senere tidspunkt.

Figur 50 Kolorert sort/hvitt foto, ett av en serie på 18. Hjørnet Storgaten/Sandgaten. Ukjent kunstner. Foto Bjørg Heggstad Jakhelln 2017

Figur 51. Odd Harrong "Villrein", tofargetrykk 1957 og "Hjem til kvelds", trefargetrykk 1957. Foto 2017

Figur 52. P. Venjar 1942. Foto 2017

Grafiske håndkolorerte trykk av Odd Harrong fra 1950-60 tall. De jeg registrerte, hang i hovedtrappen mellom 2. og 4. etasje, det var 3-4 trykk. Det er mulig det finnes flere i huset. Disse bør bevares.

Det hang ett oljemaleri av P. Venjar, signert, og med årstall 1942(6?) på veggen i hovedtrappens repos mellom 3. og 4. etasje. Motivet er en bondegård med marker foran, se fig. 52. Maleren er ukjent. Maleriet bør tas vare på, av historisk interesse.

Det er ikke mye offentlig kunst i Herredshuset. Det som finnes, bør bevares for ettertiden. Selv om omfanget/antallet er lite, er dette hva vi har, og det vi kan bygge en historiebevissthet på.

Björg Heggstad Jakhelln

8 HERREDSHUSET I BYSAMMENHENG

Herredshuset ligger i sonen mellom bysentrum og det sentrumsnære byutviklingsområdet Rønvikjordene. Kommuneplanen legger opp til en høy utnyttelse og med stor aktivitet i området fra Snippen og østover, langs innfartsveien til byen.

Herredshuset ble bygget innen Bodin kommunes grenser, men så nært bysentrum som mulig, se pkt. 6.1.2 foran.

Ved adkomst til Bodø sentrum langs riksveien kommer man forbi Rønvikjordene og lav, to-etasjes bebyggelse før Herredshuset dukker opp med sin større høyde, se fig. 9. Vestfløyen ligger på tvers av lengderetningen og stikker frem mot riksveien. Vestfløyen med relieffene på gavlen, den fem etasjers høye midtfløyen og den tre etasjers høye østfløyen gjør Herredshuset nærmest til en portalbygning for Bodø sentrum. Dette vil endre seg om få år, se nedenfor.

Relieffene på gavlveggen utenfor Herredsstyresalen og Formannskapssalen gir Herredshuset en monumentalitet. Relieffene blir lagt merke til særlig fordi dette er de eneste av sitt slag i Bodø.

Herredshuset er i dag ikke i harmoni med omgivelsene. Den relativt store høyde i forhold til den omkringliggende to-etasjes bebyggelsen skiller seg ut, både mot øst, syd, vest og nord.

Om få år vil opplevelsen av bygningen endre seg idet skalaen i området endres:

- Nytt veianlegg etableres i 2017 for riksveien, med bro over riksveien ved Hålogalandsgaten. Denne broen har en høyde tilsvarende to til tre etasjer.
- Reguleringsplanen for Firkanten, mot riksveien sydøst for Herredshuset, gir en bebyggelse på fem til seks etasjer og et høyhus på ni til ti etasjer som vil bli utbygget i løpet av få år.
- Ny utnyttelse av Rønvikjordene med bebyggelse som antagelig vil gis en høyde på fem til seks etasjer.

Opplevelsen av Herredshuset vil endre seg fra å være en markant høyere bygning til å være en mindre bygning.

9 ANALYSE VED VERN

Denne analysemetoden bygger på et forskningsprosjekt fra 2010-2011 gjennom ICOMOS¹⁷, et samarbeidsprosjekt mellom ICOMOS Norge og ICOMOS Polen, støttet av EEA and Norway Grants.¹⁸

Dersom en bygning skal vernes eller fredes må kriteriene for slik sikring være klart definert for at en senere forvaltning skal kunne holde bygningen i hevd. En tydelig definering i bygningskomponenter vil kunne danne grunnlag for et slikt vern og en senere tilstandsvurdering med oppfølgende forvaltning.

Nedenfor er lagt inn hvilke elementer/komponenter som kan gi grunnlag for et vern. Disse bygger på en gjennomgang av de vernekriterier som Riksantikvaren benytter ved vurdering av fredning eller vern.

9.1 Verneverdier etter Riksantikvarens liste ved slik vurdering

9.1.1 Dokumentasjonsverdier/kunnskaps- og kildeverdi

Integritet

Herredshuset har stor grad av integritet, men med noe endret funksjon.

Opprinnelig var alle nødvendige lokaliteter for Bodin kommunes administrasjon samlet i bygningen. Her var også andre funksjoner som bibliotek, trygdekontor, folketannrøkta og Bodin kraftverk. Etter kommunesammenslåingen i 1968 ble dette endret slik at Bodø kommunes tekniske avdeling har hatt tilhold i Herredshuset. (De senere år har også Utbyggings- og eiendomsavdelingen hatt sin administrasjon i Herredshuset.)

Innvendig er rammene for bruken som kontorbygning og planstrukturen som opprinnelig, med unntak av Herredsstyresalen som er ombygget og omdisponert til kontorfunksjoner.

Det ytre er som opprinnelig med stort sett opprinnelig utvendige anlegg og ingen endringer i bygningsmassen.

Bygningshistorisk verdi. Arkitekturhistorisk/stilhistorisk verdi

Herredshusets arkitektur er et klart eksempel på 1950-tallets arkitektur hvor vi finner disse elementene:

- Enkle hovedformer, gjerne med saltak.
- «Massivarkitektur» med enkle vindusåpninger i en tett bygningskropp.
- Malt, pusset betong.
- Saltak med skifertekking.
- Knapp detaljering med små takutstikk og lite markering av vindusåpninger.
- Hovedinngang og ytterdører markert med omramning i annet materialbruk eller farge.
- Sokkel markert med annet materialbruk eller farge i forhold til veggen over.

Herredshuset har en sammensatt bygningskropp med tre enkle, rektangulære fløyer ut fra en kvadratisk, sentral fløy. Alle fløyene har saltak som klart fremhever de enkle fløyformene. Den

¹⁷ ICOMOS (International Council on Monuments and Sites) er rådgivende organ for UNESCO i spørsmål vedrørende verdensarv.

¹⁸ Szymgin, Boguslaw, ed, Polish National Committee of ICOMOS and National Heritage Board of Poland. 2011. Outstanding Universal Value and Monitoring of World Heritage Properties. Warsaw.

S:\Herredshuset Bodø(1383-17)\8. Underlagsmateriale, utredninger\8.2. Utredninger ARK\Herredshuset Bygningen i dag - analyse.docx

eneste fløyen som skiller seg ut er vestfløyen med Herredsstyresalen og Formannskapssalen. Her er saltaket asymmetrisk til forskjell fra de andre symmetriske takformene,

Det er lite takutstikk og detaljering er knapp. Det er markering av hovedinngangspartiet, men ellers ingen dør- eller vindusomramning utvendig. Gavlveggen mot syd, utenfor Herredsstyresalen og Formannskapssalen, har inntrukne felt for kunstnerisk utsmykning, utført i støpt betong.

Innvendig har det vært utført ombyggingsarbeider opp gjennom årene. Det er lite igjen av de opprinnelige interiørene, både romformer og materialbruk, bortsett fra en del kontorer og Formannskapssalen.

Hovedstrukturen innvendig i bygningen med korridorer og trapperom er stort sett som opprinnelig, men her er store endringer i kontorinnvidlingen.

Også inngangsvestibylene og hovedtrapperommet oppover i den sentrale fløyen er endret ved ominnredninger og har mistet mye av sin opprinnelige karakter. De fleste innvendige dører er erstattet med nye dører.

Herredsstyresalen er ombygget til mange små kontorer. Opprinnelig del, over ny horisontal himling, er intakt, også med tilskuergalleriet. Her er også de opprinnelige lysarmaturene. Herredsstyresalen kan tilbakeføres relativt enkelt.

Formannskapssalen er som opprinnelig og med opprinnelige dører og dørromramninger.

Både Formannskapssalen og Herredsstyresalen hadde en typisk karakter for perioden, noe enkel, men med en detaljering innenfor et stramt økonomisk budsjett.

I dag knytter opplevelsesverdien seg primært til den ytre situasjonen.

- Herredshuset er et godt eksempel på 1950-tallets arkitektur ved materialbruken og detaljeringen, både eksteriøret og interiøret, særlig Herredsstyresalen med Formannskapssalen og hovedtrapperommet med vestibylene i 1. og 2. etg.
- Arkitekturen er ikke av høy klasse.
- Eksteriørmessig er hovedelementene intakte med opprinnelig bygningsmasse og overflatebehandling. Vinduer og dører er i stor grad byttet fra eik til aluminium.
- Autentisiteten er relativt god for eksteriøret, men svak for interiørene.

Bruksverdi

Bygningen er relativt godt vedlikeholdt. Vinduer og dører er i stor grad byttet til aluminiumsvinduer og –dører, innvendig til platekledd dører. Det er relativt stor endring i rominnvidlingen, men korridorprinsippet er beholdt.

- Herredshuset tilfredsstillende ikke dagens krav til kontorbygg. Her er det spesielt ventilasjon og energibruk/varmeisolasjon som krever inngripende endringer for en fortsatt bruk.
- Ominnredning til boliger/leilighetsbygg vil kreve store arbeider.

Representativiteten/sjeldenheten

- Representativiteten/sjeldenheten er ikke høy som eksempel på arkitektur fra perioden. Det er flere bedre eksempler på 1950-tallets arkitektur i Bodø sentrum.¹⁹
- Den kunstneriske utsmykning utvendig har høy sjeldenhet for Bodø.

¹⁹ Bystyresalen i Bodø Rådhus er bygget i 1962 og har de samme funksjonene som Herredsstyresalen. Bystyresalen er imidlertid forskjellig fra Herredsstyresalen både ved den påkostede materialbruken i Bystyresalen og i arkitektonisk karakter.

Samfunnshistorisk/sosialhistorisk verdi, personalhistorisk verdi

Herredshuset gir en historisk referanse til byens utvikling, fra da Bodin var en egen kommune frem til kommunesammenslåingen i 1968. Herredshuset rommet alle kommunens administrasjonslokaler.

Bodø kommunes tekniske avdeling har hatt tilhold i Herredshuset fra 1968. Herredshuset har således vært et viktig punkt for kommunes innbyggere ved alle typer byggesaker.

Det er ellers ingen spesielle samfunnshistoriske verdier knyttet til Herredshuset slik det står i dag.

9.1.2 Opplevelsesverdier

Utvendig er det god lesbarhet. Herredshuset skiller seg fra de bygde omgivelsene. Bygningen markerer seg som en bygning med en annen funksjon enn den lave boligbebyggelsen nord for riksveien og den lave kontor/ industribebyggelsen syd for riksveien.

- Gavlvegg og vestvegg med Herredsstyresalen og Formannskapssalen gir god lesbarhet.
- Hovedinngangen har god markering. Biinngangene har tydelig lavere «status» enn hovedinngangen.

Arkitektonisk verdi

Herredshuset har ikke en høy arkitektonisk utforming. Her er en svak komposisjon i sammenstillingen av bygningsvolumene. Planløsningens tema med fløyer ut fra en sentral, høy, kvadratisk kjerne kan ikke leses uten videre.

Den tverrstilte vestfløyen med Herredsstyresalen og Formannskapssalen, sett fra riksveien, markerer en viss monumentalitet særlig på grunn av relieffene i gavlveggen. Som utsmykning og monumentalt arbeid er dette unikt i Bodø.

Kunstnerisk/estetisk verdi

Se pkt. 7 foran.

Brukspreget, alderspreget verdi, «patina»

De få bevarte bygningselementene gir et visst preg av alder, som de få opprinnelige dørene, trapperekker og gulvbelegg enkelte steder.

Miljøskapende verdi

Ingen spesiell verdi. Bygningens form er i stor kontrast til omgivelsenes lave byggehøyder.

Identitetsskapende/kontinuitetsskapende verdi

Kommunen bygger nytt rådhus i Bodø sentrum og alle funksjoner i Herredshuset flyttes herfra til det nye rådhuset. Her vil ikke være noen kontinuitetsskapende verdi.

Symbolverdi

Som referanse/minne om at Bodin kommunes område gikk helt inn mot bysentret har Herredshuset en viss symbolverdi. Her er det i særlig grad vestfløyen med relieffer på gavlen som markerer Herredshuset som en spesiell bygning.

Herredshuset gir en historisk referanse til byens utvikling, fra da Bodin var en egen kommune frem til kommunesammenslåingen i 1968.

9.2 Elementer/komponenter som kan gi grunnlag for et vern

Særegne elementer	Komponenter	Elementer (<i>Features</i>)	Faktorer som påvirker komponentenes tilstand – Trusler
A1 – Ytre forhold – bysammenheng	Opplevelsesverdi som historisk element <ul style="list-style-type: none"> Bodin kommunes administrasjonsbygg Bodø kommunes tekniske avdelinger 	Vestfløyen med Herredsstyresalen og Formannskapssalen med relieffer på gavlfasaden	Visuell markering – må ivaretas Det må unngås gjenbygging slik at fløyen fortsatt vil stikke frem fra den øvrige bygningsmassen.
		Byggegrense for ny bebyggelse	Tilbygg/nybygg må holde nuværende avstand fra Rv 80
		Midtfløy – vegglivet mot syd	Viktig som ramme mot vestfløyen, for bevaring av målestokken.
		Mulig ny østfløy og nordfløy	Målestokk/skala for tilstøtende bebyggelse må ivaretas.
A2 - Eksteriør			
	Relieffer på vestfløyens sydgavl	Relieffer i betong	Klimatiske påkjenninger med karbonatisering av armeringsstålet.
	Generelle stilelementer 1950-årenes arkitektur	Overflate yttervegg Skifertak Knapp detaljering Skille mellom sokkel og overliggende vegg.	Klimatiske påkjenninger
	Inngangsparti	Materialbruk med skifer, rekkverk.	Klimatiske påkjenninger
	Uteareal	Hovedinngang	Fortsatt bruk som hovedinngang
		Grøntområde mot Rv 80	Arealet må være åpent, kan være mer grønt enn i dag.
A3 – Interiør			
	Herredsstyresalen	Himling m/el-armaturer	Ny belysning må underordne seg den opprinnelige. Bygningsdetaljer og fargebruk
		Galleriet	Bygningsdetaljer
		Vegger m/dør- og vindusplassering	Bygningsdetaljer og fargebruk

		Dører m/tekstilbelegg, dørvidere og gerikter.	Bygningsdetaljer
		Parkett gulvbelegg	
	Bi-trapperom til galleri	Rekkverk	Bygningsdetaljer
	Formannskapssalen	Vegger m/dør- og vindusplassering	Bygningsdetaljer
		Dører m/tekstilbelegg, dørvidere og gerikter.	Bygningsdetaljer
		Himling med detaljer	
		Parkett gulvbelegg	
	Forgang til salene	Dører m/tekstilbelegg, dørvidere og gerikter.	
		Parkett gulvbelegg	
	Hovedtrapperom	Rekkverk	
		Gulvbelegg av terrasso	
	Vestibyle 1. etg.	Åpenhet som opprinnelig.	Adgangskontroll og brannsikring må imøtekomme den opprinnelige åpenheten
	Vestibyle 2. etg.	Åpenhet som opprinnelig.	Brannsikring må imøtekomme den opprinnelige åpenheten

10 SAMMENFATNING/ANBEFALING

Med grunnlag i denne analysen anbefales det at deler av Herredshuset vernes:

Ytre deler

- Vestfløyen med relieffene på gavlen mot syd er unik for Bodø
- Midtfløyen med sitt veggliv mot syd må bevares for å sikre vestfløyens målestokk
- Eventuell nybygg av østfløyen må være tilbaketrukket fra Rv 80 som dagens østfløy for å sikre vestfløyens visuelle markering

Indre deler

Ved et vern av relieffene på gavlveggen *in situ* følger at interiører bør vernes:

- Herredsstyresalen med galleri og bitrapp
- Formannskapssalen
- Forgang
- Vestibyle i 1. etg. med hovedtrapp
- Vestibyle i 2. etg.

Hovedbetraktningen er at en slik bevaring vil være historisk fortellende for Bodøs innbyggere med påminnelse om

- Bodin kommunes geografiske utstrekning
- Den tidligere Bodin kommunes administrasjonsbygning
- Lokaler for Bodø kommunes tekniske avdeling fra 1968
- Relieffene er unike for Bodø som monumentalarbeid/integrert kunst

For bevaring av vestfløyen med relieffene må også midtfløyens fasade mot syd bevares for å beholde skalaen mot den tilstøtende bygningsmassen.

Det vises til foregående punkt for den nærmere begrunnelsen.

Et vern av deler av Herredshuset kan gjøres gjennom reguleringsbestemmelser til detaljreguleringsplan etter plan- og bygningsloven som beskrevet under pkt. 6.1.1. Det er bystyret som vedtar detaljreguleringsplaner.

Et vern av deler av Herredshuset vil være en politisk beslutning hvor hovedpoenget, etter vår vurdering, er den store symbolverdien relieffene har for byens befolkning.

Som Bjørg Heggstad Jakhelln skriver på s. 31:

«Det bør være Bodø kommunes ansvar å ta vare på et historisk monumentalt verk skapt i Bodø. Også kunstnere er viktige skapere av våre felles minner og av vår historie. Holands relieff på Herredshuset er svært stort og i dårlig forfatning. Det er klart krevende på alle måter å ta vare på relieffet. Allikevel mener jeg at verket er et viktig verk i byen og i vår historie. Det bør bevares, enten *in situ* eller monteres i sin helhet på et egnet sted, gjerne i en kommunal kunstsamling.»

Bodø, 29.11.2017

Gisle Jakhelln
siv.ark. mnal

11 REFERANSER

Berg, Knut og Stephan Tschudi-Madsen (prosjektledelse) 1983: Norsk kunstnerleksikon, Bind 2. Universitetsforlaget.

Flor, Harald 1983: *Etterkrigstidens skulptur* i Berg, Knut, Peter Anker, Per Palem, Stephan Tschudi-Madsen (red.) Norges kunsthistorie, bind 7 s. 290 – 349. Oslo

Jakhelln, Gisle og Oscar Berg 2005: «-byen vårres. *Vandring i Bodø*». Nordlandsmuseet. Bodø

Moe, Knut red. 1961: *Bodin bygdebok* bind I, annen del. Bodø.

Johnsrud, Even Hebbe 1983: *Mellomkrigstidens skulptur* i Berg, Knut, Peter Anker, Per Palem, Stephan Tschudi-Madsen (red.): Norges kunsthistorie, bind 6 s. 259 – 306. Oslo

Szmygin, Bogusław, ed, Polish National Committee of ICOMOS and National Heritage Board of Poland. 2011. *Outstanding Universal Value and Monitoring of World Heritage Properties*. Warsaw